

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Пети

Диригент: **Габријел Фелц**

Солиста: **Бењамин Шмид**, виолина

Петак, 27. април 2018. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Александар Бородин

Половецке игре

Трајање: око 11 мин.

Петар Иљич Чајковски

Концерт за виолину и оркестар у Де-дуру, оп. 35

Allegro moderato

Canzonetta: Andante

Finale. Allegro vivacissimo

Трајање: око 35 мин.

Игор Стравински

Посвећење пролећа

Обожавање земље

(Увод, Игра девојака, Игра отмице, Пролећне игре, Игре супарника, Поворка посвећења, Игра обожавања земље)

Жртва / The Sacrifice

(Увод, Мистични кругови девојака, Слављење изабранице, Призивање предака, Ритуална игра предака, Жртвена игра)

Трајање: око 33 мин.

Концертмајстор: Тијана Милошевић

Александар Бородин (1833–1887), хемичар по образовању, музику је сматрао „разонодом, одмором од озбиљних послова“. Као композитор, заједно са осталим члановима „Моћне гомилице“ или „Руске петорице“, био је посвећен стварању руске музике која би се базирала на народној уметности. Ова група композитора је оца руске музике видела у Глинки, чији се утицаји јасно препознају и у Бородиновом животном делу, опери *Кнез Игор*. Мада је на овом остварењу радио 18 година, прерана смрт га је спречила да га и заврши, па су то учинили Николај Римски-Корсаков и Александар Глазунов. Основа за либрето био је руски еп из 12. века *Прича о Игоровом ратовању*, а у делу је представљен конфликт руског и половецког табора.

Чувени балет са краја другог чина опере, *Половецке игре*, ослања се на Глинкину традицију коришћења балета у опери-бајци *Руслан и Лјудмила*, где плесне нумере имају сврху карактеризације источњачког света. *Половецке игре* се изводе и као самостална балетска нумера, а прославила их је чувена трупа Сергеја Дјагиљева на кореографију Михаила Фокина, након извођења у Паризу 1909. године, што је отворило врата и поставци целе опере. Осим тога, дело се изводи и као концертни комад (без вокалних деоница), што је додатно популаризовало Бородинову музику.

Петар Иљич Чајковски (1840–1893), савременик *Руске петорице*, је компоновао Концерт за виолину и оркестар непосредно након завршетка Четврте симфоније, у пролеће 1878. године. Иако се концерт издвојио као један од најефектнијих и најпопуларнијих у виолинској литератури, композитор се суочио са бројним проблемима пре него што је његово дело изведено и препознато као вредно. Чајковски најпре није био задовољан другим ставом, те је написао потпуно нови *Анданте* који, по његовим речима, „боље одговара осталим ставовима концерта“. Након завршетка дела, Чајковски је послао концерт славном виртуозу Леополду Ауеру, којем је првобитно био и посвећен. Међутим, Ауер га је вратио уз образложење да дело обилује техничким проблемима, те да је „несвирљиво“. Концерт је премијеру доживео тек три године касније када га је у Бечу извео немачки виолиниста Адолф Бродски под диригентском палицом Ханса Рихтера. Критика је испрва негативно оценила дело, а памти се коментар цењеног критичара Едуарда Ханслика који је написао да се виолина не свира, него „кида и уништава“, а да музика „смрди уху“. Бродски, којем је дело касније и посвећено, није се обесхрабрио овим речима, већ је наставио да изводи и промовише концерт, који се временом усталио као део класичног репертоара.

Чајковски је дело конципирао као традиционални троставачни циклус са распоредом темпа брзи-лагани-брзи. Лирски први став пружа могућности солисти да прикаже завидно извођачко умеће, а композитор је његов садржај описао као „тријумф живота над смрћу“. У меланхолично обојеном другом ставу истакнуту улогу имају дрвени дувачки инструменти, док се енергични финални став одликује играчким, народним ритмовима.

Посвећење пролећа Игора Стравинског (1882–1971) познато је као дело које је на премијери у Паризу 1913. године изазвало вероватно највећи музички скандал 20. века. Иако је балет представљао трећу сарадњу Дјагиљева и Стравинског који су претходно постигли успех након извођења *Жар-птице* (1910) и *Петрушке* (1911), негодовање публике било је толико гласно да је готово онемогућило извођење. Шокантну реакцију није изазвала само до тада незамислива музика коју је изводио огроман оркестар, већ и необична, „варварска“ кореографија Нижинског, као и „примитивни“ костими Рериха.

Стравински је у *Посвећењу пролећа* представио пагански ритуал слављења пролећа и жртвовања младе девојке која плеше до смрти. Балет садржи тринаест епизода распоређених у два дела – *Култ земље* и *Жртва*, а композитор га је описао као музичко-кореографско дело обједињено идејом мистерије и набоја креативне снаге коју доноси пролеће. Стравински је пролеће представио исконском снагом ритма и изузетним енергетским набојем. Антиромантичарска оркестрација, слојеви остината, политонална и полимодална хармонија, непредвидиви акценти и неправилни ритмови креирају тензију која привлачи и интригира слушаоце дуже од једног века. *Посвећење пролећа* је зато препознато као прекретница у музици, а утицало је бројне ауторе, између осталих на Оливијеа Месијана, Едгара Вареза и Арона Копланда.

Биљана Александровски*

*У сезони 2017/18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.